

**MTA Law Working Papers
2024/3**

**Az igazságszolgáltatás működése és az adatvédelmi
ombudsman Magyarországon (1995–2011)**

Bán-Forgács Nóra – Szabó Kornélia Réka

ISSN 2064-4515

http://jog.tk.mta.hu/mta_lwp

*Társadalomtudományi Kutatóközpont – MTA Kiválósági Kutatóhely
HUN-REN Centre for Social Sciences – MTA Centre of Excellence*

Bán-Forgács Nóra – Szabó Kornélia Réka

Az igazságszolgáltatás működése és az adatvédelmi ombudsman Magyarországon (1995–2011)

Bevezetés

Elsőre azt gondolhatnánk, hogy az igazságszolgáltatás, mint önálló hatalmi ág és az adatvédelem, mint harmadik generációs alapjog kapcsolata különösebb vizsgálódásra nem ad okot; a jogintézmények átfedettsége, véletlenszerű, sporadikus és semmiképpen nem képezik tudományos vizsgálódás tárgyát. A valóságban azonban ennek az ellenkezőjét tapasztaljuk. A bíróságokhoz kapcsolódó kutatások szinte elválaszthatatlan részei a személyes adatok védelméhez fűződő jognak.

Napjainkban ennek kézenfekvő példája a távolléti vagy digitális bírósági tárgyalások növekvő szakirodalmi és gyakorlati hivatkozásai a világjárvány hatására. Nyilvánvalóan a virtuális bírósági gyakorlatok nem csak a büntetőeljárás alapelveinek az érvényesülést, úgy mint a tisztességes eljáráshoz való jogot, a védelemhez való jogot vagy a tárgyalások nyilvánosságának az elvét érintik érzékenyen, de új kihívásokat fogalmaznak meg a személyes adatok védelme terén is.¹ De távolról sem állíthatjuk, hogy csupán az elmúlt évtized irányította rá a figyelmet a bíróság és a személyes adatok védelmének kapcsolatára. Ebben a tanulmányban azt kívánjuk bemutatni, hogy milyen előzményekre tekint vissza az adatvédelem és a bíróságok kapcsolata. Álláspontunk szerint ez a kapcsolat a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény elfogadásával, illetve ez alapján az 1995-ben megválasztott adatvédelmi ombudsman joggyakorlatával kezdődik.

A tanulmányban amellet érvelünk, hogy az adatvédelmi biztos joggyakorlata Magyarországon különösen aktív volt az igazságszolgáltatást érintő kérdésekben. Jogfejlesztő szerepe máig hatóan befolyásolja a tárgyalások nyilvánosságát és számos fontos igazságszolgáltatási alapelv érvényesülését. Az adatvédelmi ombudsman joggyakorlata szerint az adatvédelmi törvény hatálya kiterjed szinte valamennyi polgári és büntetőügyre. (Az ombudsman szemlélete, miszerint a hatásköre kiterjed az igazságszolgáltatás egyes kérdéseire).

A tanulmányban azt állítjuk, hogy az adatvédelmi ombudsman – sokszor hatásköri aktivizmussal – de erős jogfejlesztő szemlélettel folyamatosan erősítette a bírói függetlenség elvét. Működése hozzájárult a jogállami igazságszolgáltatás megszilárdításához.

A hatásköri viták egyik forrása, hogy az ekkor hatályos ombudsmani törvény, az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 29. §-a kiveszi a bíróságokat az ombudsman vizsgálódási köréből, de az adatvédelmi biztos jogállását szabályozó 1992. évi LXIII. törvény ilyen kivételt nem tartalmaz. Mindenestre, amint ebben a tanulmányban bemutatjuk, ez az ellentmondás hozzájárult annak az esetjognak a kiteljesedéséhez, amely az adatvédelmi biztos bíróságokkal kapcsolatos állásfoglalásait és ajánlásait illeti.

Feltehetően a jogalkotó eredeti szándéka az adatvédelmi törvény hatályával csupán a bírósági iratkezelésnek az adatvédelmi törvény alá rendezése volt, és nem az, hogy akár a polgári perrendtartás, akár a büntetőeljárás bírósági szakának a hatályát az adatvédelmi törvényhez szabja. Ennek ellenére, amint hangsúlyoztuk, az adatvédelmi biztos rendkívül aktív volt minden igazságszolgáltatást érintő kérdésben.

---

¹ Chronowski Nóra, Szentgáli-Tóth Boldizsár, Bor Bettina, Az igazságszolgáltatás ellenálló képessége a poszt-Covid időszakban: a virtuális bírósági tárgyalások alkotmányossága a COVID-19 világjárvány tükrében. In: Post covid jelenségek vizsgálata, Akadémiai Kiadó, 2024.

Érdekes szemügyre venni és vizsgálódás tárgyává tenni az igazságszolgáltatás alkotmányosságának a megszilárdítását egy másik hatalmi ág, az adatvédelmi ombudsman joggyakorlatán keresztül. Közhely, hogy az igazságszolgáltatás működése elsősorban az igazságszolgáltatási alapelvekből vezethető le, nem pedig az Avtv. rendelkezéseiből, ugyanakkor az adatvédelmi ombudsman állásfoglalásaiban az adatvédelmi törvény rendelkezéseire hivatkozik, amikor folyamatosan tágítja az igazságszolgáltatási alapelveket és ezzel az alkotmányos büntetőjog és alkotmányos polgári jog keretrendszerét. Lichtenstein József rámutat: „a bírósági eljárásokban az igazságszolgáltatás alapelveinek együttesen kell érvényesülniük. Ezek az alapelvek biztosítják a szervezeti és működési feltételeket ahhoz, hogy a bíróságok eljárása során a jogállamiság követelményeinek megfelelő igazságszolgáltatás valósuljon meg. Ezek az alapelvek a jogállami igazságszolgáltatás legfontosabb általános természetű elvi tételeit tartalmazzák.”²

I. Az adatvédelmi ombudsman esetjoga a bírói függetlenség

Bírósági iratok kezelése

Az adatvédelmi biztos kiterjesztő jogértelmezésének fontos állomása a „bírósági eljárások iratainak hozzáférhetőségéről és a bírósági adatkezelésről” szóló 17/K/2001 állásfoglalás,³ ahol a bírósági eljárás egészére, az eljárás összes iratára és dokumentumára az adatvédelmi ombudsman benyújtja igényét” és az adatvédelmi törvény alá helyezi azokat. Az ombudsman érvelésében „a bíróság törvényben meghatározott közfeladatot lát el, így a kezelésében lévő adatok – ideértve a perek iratanyagában lévők is – a személyes adatokról eltekintve közérdekű adatoknak minősülnek. (...) a per iratanyaga maga nem adat, azonban adatokat tartalmaz.” Ezen adatok pedig közérdekű adatok (természetesen a közérdekű adatok megismerésének is lehetnek törvényi korlátai. Az adatvédelmi ombudsman érvelése vitatható, hiszen a polgári és büntető eljárások egész menetét ezzel az Avtv. hatálya alá helyezi a biztos. Érdekes, hogy a bíróságok részéről nem váltott ki heves tiltakozást 17/K/2001 állásfoglalás, amely egyes értelmezések szerint a bírói függetlenség sérelmével is járhat. Ugyanakkor így is megfigyelhető, hogy a dogmatikája az állásfoglalás érvelésének kicsit elnagyolt. Nem tisztázza ugyanis az érvelés az ekkor hatályos polgári perrendtartáshoz és a büntetőeljárás kódexhez való viszonyát. (Főként, hogy az adatvédelmi törvényre alapítva a bírósági eljárás folyamán követelheti-e bármely fél az iratok megismerését). Az állásfoglalás ugyan visszautal mindkét jogszabályra, mondván „a bírósági eljárás során kezelt adatokhoz való hozzáférést illetően a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény és a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény állapít meg szabályokat”, azonban nem tisztázza, hogy Pp. és a Be. adatvédelmi törvénnyel való kollíziója esetén az eljárási törvényeknek van-e primátusa, vagy az Avtv. 1. §-nak szabálya érvényesül, miszerint az adatvédelmi törvénytől eltérni csak akkor lehet, ha azt az adatvédelmi törvény kifejezetten megengedi.

Bírósági adatkérés megtagadásának jogszerűsége

---

² LICHTENSTEIN József: A bíróságok. In TRÓCSÁNYI László – SCHANDA Balázs (szerk.): *Bevezetés az alkotmányjogba; Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2014. 174–175. Fűrész Klára szerint az igazságszolgáltatás mint tevékenység több szakági bírászkodásra tagozódik. Szervezeti értelemben pedig az igazságszolgáltatás a bírói hatalomkizárólagos megtestesítője, a bíróság és az igazságszolgáltatás egymást feltételező fogalmak, amelyben kifejeződik a szervezet és a funkció egysége. Lásd: KUKORELLI István (szerk.): *Alkotmánytan*. Osiris, 1998. (2. kiadás: 2008).

³ A 2001. évben ezt az állásfoglalást még az első adatvédelmi ombudsman, Majtényi László jegyezte.

Nagy jelentőségű aktivista határozat a 410/K/2001 állásfoglalás, melyet már Lenkovich Barnabás országgyűlési biztos jegyez. Itt az ombudsman azt állapította meg, hogy a bíróság – saját eljárásában, tehát igazságszolgáltatási kötelezettségét teljesítve – adatszolgáltatási kérelmét a megkeresett szerv, a távközlési szolgáltató jogszerűen tagadta meg. Az előfizetők adatait a Pesti Központi Kerületi Bíróság kérte egy fenyegetés elkövetése kapcsán, szabálysértési ügyében. Az ombudsman érvelésében elismeri, hogy az ekkor hatályos szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (Sztv.) 119. § (3) bekezdésének *d)* pontja alapján a bíróság a tényállás tisztázása érdekében külön jogszabályban meghatározott feltételek alapján más szerveket adatok közlésére hívhat fel. Ugyanakkor, az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró országgyűlési biztos szerint a törvény nem határoz meg a másik oldalon válaszadási, tehát adatszolgáltatási kötelezettséget, a Be. 11 8. § (1) bekezdésében foglaltakhoz hasonló módon.

A tanúvallomás az adatvédelmi törvény védelme alá helyezése

Az ombudsman álláspontja a büntetőeljárás kódex és az adatvédelmi törvény viszonyában az a meglehetősen aktivista álláspont, hogy „a tanúvallomás személyes adatnak minősül, amelynek kezelőjévé válnak mindazok, akik annak tartalmát rögzítik és továbbítják, vagy az eljárás későbbi szakaszában azt megismerve felhasználják”.⁴

Hagyatéki ügyek

A bírósági eljárásban egy hagyatéki ügyben az eljárási törvényekkel szemben az adatvédelmi törvényre alapozza érveit az adatvédelmi ombudsman. Az adatvédelmi biztos megállapította, hogy a beadványozó helyesen érvel az adatvédelmi törvényre alapozva, amikor a folyamatban lévő hagyatéki ügyben sérelmezi, hogy az elvált férj az eljárást megelőző bontóperben keletkezett iratokat használ fel. Az ombudsman szerint az eljárásban a bizonyítás során nem elsősorban az eljárási törvényeket kell figyelembe venni, mert „amennyiben a fenti tényállás az Ön állítása szerint valósult meg, mindkét esetben adatkezelőnek kell tekinteni az alperesek jogi képviselőjét és az Ön elvált férjét is”.⁵ Eszerint az érvelés szerint az eljárásban részt vevő minden személy adatkezelő. Az ombudsman aktív volt azokban az ügyekben is, ahol a Legfelsőbb Bíróság esetjogára és az eljárási kódexekre (nem pedig az adatvédelmi törvényre) alapította érvelését. Ilyen eset, ha jogosulatlanul – az orvosi titoktartás megsértésével – kiadott egészségügyi adatot használják fel olyan, például gyermekelhelyezési vagy kapcsolattartási vitában, ahol az így megismert adatoknak egyébként lehet az ügy elbírálásában jelentősége, „a Legfelsőbb Bíróság eseti döntésében megállapította, hogy az ilyen bizonyíték, még ha az tartalma szerint meg is felel a valóságnak, nem használható fel, sérti a bizonyítás törvényességének elvét [Bírósági Határozatok (BH) 1997. 53. sz.]”.⁶

Tárgyalási jegyzékek nyilvánossága

Helytálló viszont pozitív jogi alapokon is a 79/A/2002 állásfoglalás, amely a Fővárosi Bíróság illetékességi területén működő bíróságok tárgyalási jegyzékei nyilvánosságával foglalkozik. A court.kerszov.hu honlapon a hagyományos tárgyalási jegyzékektől eltérően e „tárgyalási naptárban” nem csupán tárgyalótermenként lehetett megtekinteni „az egy napon tartandó tárgyalások listáját, hanem keresni lehetett ügyszám, időpont, az alperes, a felperes, illetve a terhelt neve alapján is”. A Fővárosi Bíróság elnöke arról tájékoztatta Péterfalvi Attila

⁴ 346/A/2002 állásfoglalás. Az állásfoglalást Péterfalvi Attila jegyzi.

⁵ 153/A/2002 állásfoglalás.

⁶ Az Adatvédelmi Biztos Beszámolója, 1999. 68.

adatvédelmi biztost, hogy „az ide vonatkozó jogszabályokat áttekintve, valamint más európai országok bíróságainak honlapját is áttanulmányozva arra a következtetésre jutott, hogy a bíróság tájékoztatási céljai valóban elérhetők az eljárásban résztvevők magánszférájának nagyobb kíméletével”.⁷ Az ombudsman észrevételei alapján a bíróság elnöke intézkedett, hogy a honlapon lévő tárgyalási jegyzéken a jövőben az érintettek neve ne jelenjen meg, a jegyzék csak az ügyszámot a tárgyalás helyét és idejét, a bíró nevét, illetve az ügy tárgyának megjelölését tartalmazza.

Az ítélet közérdekű adatnak minősítése és annak következményei

Szintén az adatvédelmi törvény szoros szövegolvasata mellett is el kellett járnia az adatvédelmi biztosnak azon ügyekben, ahol a bírósági ítélet továbbításának jogszerűségét vizsgálta. Az ítéletet a bíróság küldte meg egy közigazgatási szervnek a további eljárás vagy tájékoztatási célból. A kilencvenes évek gyakorlata szerint ugyanis az eljáró hatósági jogkört gyakorló szervek valamilyen jog gyakorlásához vagy kötelezettség teljesítéséhez a bírósági határozatot teljes terjedelmében bekérték. Más esetben maguk a bíróságok küldték meg indoklással együtt az érdemi határozatot. Az ombudsman helytelenítette a teljes ítélet elküldését olyan ügyekben, ahol a rendelkező rész elküldésével az ügy elbíráható lett volna. Erre a helytelen gyakorlatra rámutatnak azon ügyek, ahol a tartásdíj munkabérből történő levonásához csak az ítélet rendelkező részének továbbítását írja elő a bírósági végrehajtásról szóló törvény⁸ (71/A/1999, 301/A/1999, 381/A/1999, 709/A/1999).

Néhány ügycsoport, ahol az ombudsman a hatáskörét a bírósággal szemben mégis megszorítóan értelmezte

Ugyanakkor helyesen ítélte meg az adatvédelmi ombudsman, hogy „sem az információs szabadságot, sem az adatvédelmet nem érinti az a kérdés, hogy egy folyamatban lévő polgári ügyben másodfokon ki lehet-e jelölni az eljáró tanács elnökének olyan bírót, aki nem tagja az adott eljáró bíróságnak.” Az ombudsman így folytatja érvelését az ügyben: „hasonlóan nem információs szabadságot érintő kérdés az Ön által kifogásolt eljárási szabálytalanságok megítélése, különösen az nem, hogy a Fővárosi Bíróság miért használ helytelen jegyzőkönyv mintákat. E kérdésekre ezért az általam lefolytatott vizsgálat nem terjedt ki.”⁹

A bíró mentelmi joga

Az adatvédelmi ombudsman – kétségtelenül progresszív, társadalmilag előrelátó, de hatáskörében megkérdőjelezhető – 466/A/2000 állásfoglalásában egy bíró mentelmi jogát értelmezte. Az indítványozó bíró kifejtette, hogy véleménye szerint az ügyfelek részéről érkező zaklatásokkal, atrocitásokkal szemben a bírónak teljes anonimitást kellene élveznie. Válaszában az adatvédelmi biztos tájékoztatta a beadványozót a mentelmi jog tartalmáról, és arról, hogy annak funkciója nem a bíró védelme, hanem az az igazságszolgáltatás alkotmányos kötelezettségeinek akadálytalan teljesítéséhez fűződő érdek fontos törvényi garanciája.¹⁰ Az adatvédelmi ombudsman úgy vélte, hogy „gyakran előfordul, hogy a bírósági eljárásban résztvevő személyek, ügyfelek az eljáró bíró kilétének ismeretében őt és családját saját otthonában zaklatják. E veszéllyel azonban bizonyos hivatások gyakorlóinak, így a bírónak is

⁷ 79/A/2002 állásfoglalás.

⁸ A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 28. § (2) bekezdése. *ABI Beszámoló 1999.* 69.

⁹ 245/A/2002 állásfoglalás.

¹⁰ Az Adatvédelmi Biztos Beszámolója, 2000.

Lásd: http://abi.atlatszo.hu/index.php?menu=beszamolok/2000/III/1/1/9&dok=beszamolok_2000_III_A1.

szembe kell nézniük: az eljárási kódexek rendelkezései alapján a bírák neve az ügyfelek számára megismerhető.”¹¹

Fordított halad az adatvédelmi ombudsman a 356/A/1998 számú ügyben. A nyilvános közbotrányt okozó ügyben, egy vidéki bíróság kinevezett bírónője helyett gyermeke (leánya) járt el. Érdekes hangsúlyozni, hogy amennyiben a bíróság kinevezett bíró nélkül jár el a tárgyalási szakban (a bíró lánya ekkor bírósági titkárként működött), akkor az ügy természetét tekintve a bírói függetlenség elvéhez kötődnek a felmerült jogkérdések. Az ügy felvet számos büntetőjogi kérdést is, és jellegében nem adatvédelmi ügyről van szó. Azonban az ombudsman meglátta az adatvédelmi törvény hatályát ezen ügyben is: azt kifogásolta, hogy a sajtó csak az érintett bűncselekményt elkövetett bíró nevének kezdőbetűjét írta ki, és ezzel „törvényes alap nélkül védi egy közfeladatot ellátó személy vélt személyiségi jogait.”¹² „Nem világos, hogy régi reflexek, tekintélytisztelet vagy adatvédelmi jogi megfontolás okozza ezt a gyakorlatot. Miközben a bűncselekmények áldozatai, a gyerekek, a szegények, a kiszolgáltatottak számára kíméletet igényel az Adatvédelmi Biztos Irodája, még több közéleti bátorságra biztatná a sajtót.”¹³ – érvel az ombudsman az ügyben.

A bírósági iratok nyilvánossága

Az adatvédelmi biztos abban is állást foglal, hogy elégtelen a jogforrási helye a sajtó tájékoztatásának az eljárás, az iratbetekintés rendszerében (nem csak a tárgyalás vonatkozásában). Az ekkori jogalapja a sajtó tájékoztatásának a bűnügyi és igazságügyi tájékoztatásról szóló 10/1986. (IX. 1.) IM–BM együttes rendelet 9. §-a, amely szerint a bíróság elnökétől kell engedélyt kérnie a sajtónak, [melyre a BÜSZ 38. § (4) bekezdése is utal az eljárásban részt nem vett személyek vonatkozásában]. Ez a megoldás az ombudsman szerint „az érintettek információs önrendelkezési jogát éppúgy sérti, mint a bírói függetlenséget”.¹⁴ Összefoglalva az igazságszolgáltatás és az adatvédelmi ombudsman kapcsolatát, Magyarországon az adatvédelmi ombudsman aktív volt az igazságszolgáltatást érintő kérdésekben. Az adatvédelmi ombudsman megítélésében az adatvédelmi törvény hatálya kiterjed szinte valamennyi polgári és büntetőügyre. Az adatvédelmi biztos a tárgyalási jegyzékek személyes adatok védelmét is biztosító használatát kezdeményezte a bíróságoknál az érintettek monogramjának használatával. Az ombudsman a sajtó és a bíróság kapcsolatában többször állást foglalt, megpróbálta folyamatosan szélesíteni a bírósági iratok nyilvánosságát. Álláspontunk szerint a bíróságok működésének átláthatósága terén egy nagyon rögzös úton, az adatvédelmi ombudsman volt az első alkotmányos szereplő, amely joggyakorlatával tágította a bírói hatalmi ág nyilvánosságához való viszonyát.

II. A bírósági tárgyalás nyilvánossága, a sajtó és az adatvédelmi ombudsman

Az adatvédelmi ombudsman minden olyan kérdésben megnyilvánult, ahol a tárgyalás nyilvánosságát a sajtószabadsággal szemben kellett értelmezni. Ezen ügyekben – egyébként hiánypótló precizitással – töltötte ki az adatvédelmi biztos a nem létező jogszabályok által okozott hézagokat, illetve foglalt állást általános alapjogi konfliktusokban. Sokszor a mögöttes alkotmányos dilemma valódi feloldásával. Az apró nehézséget az okozza, hogy a dolgozat

---

¹¹ Az Adatvédelmi Biztos Beszámolója, 2000.

Lásd: http://abi.atlatszo.hu/index.php?menu=beszamolok/2000/III/1/1/9&dok=beszamolok_2000_III_A1.

¹² Az idevonatkozó jogi szabály szerint a közfeladatot ellátó szervek hatáskörében eljáró személy személyes adata a közérdekű adat megismerését nemkorlátozza.

¹³ 356/A/1998.

¹⁴ Az Adatvédelmi Biztos Beszámolója, 1999. 68.

álláspontja szerint a bírósági tárgyalás nyilvánossága – hasonlóan a kutatás szabadságának fent ismertetett dogmatikájához – nem függ az Avtv. hatályától. Ezért nem is tartozott volna az ombudsman hatáskörébe. Másként fogalmazva, az adatvédelmi törvény léte nélkül is megoldandó dogmatikai kérdés a sajtó viszonya a tárgyalás nyilvánosságának az elvéhez. Az igazságszolgáltatás alapelveinek a konfliktusa a véleménynyilvánítás szabadságával nem (elsősorban) adatvédelmi dilemma.

A következőkben a bírósági tárgyalás nyilvánosságáról szükséges néhány szót ejteni: mint ismeretes „a bírósági tárgyalások nyilvánosságának elve az igazságszolgáltatás kiemelkedően fontos működési elve. Alapvető célja, hogy az igazságszolgáltatás működésébe történő illetéktelen beavatkozás nélkül lehetővé tegye az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzését, a bírósági eljárás átláthatóságát a polgárok számára.”¹⁵ Mind a polgári eljárási törvény, mind pedig a büntetőeljárás kódex lehetőséget ad a nyilvánosság kizárására, amennyiben ez erkölcsi okból indokolható, vagy az eljárás során felmerülő államtitok, szolgálati vagy egyéb titok megőrzése miatt, valamint a fél személyiségi jogainak védelmében erre szükség van.¹⁶ „A bíróság azonban az ítéletét azokban az esetekben is nyilvánosan hirdeti ki, amelyekben zárt tárgyalás tartását rendelte el.”

Az Alkotmánybíróság a 873/B/2008. AB határozatában az elektronikus információszabadságról szóló törvény alkotmányossági vizsgálata tárgyában¹⁷ foglalkozott – egyebek között – a tárgyalás nyilvánosságával. Az AB szerint „a bíróságok működése iránti transzparencia igény és a jogalkalmazás során alkalmazott jogértelmezés széles körű megismerhetőségéhez fűződő jog társadalmi jelentőségének elismerése, a jogbiztonságból”¹⁸ fakadó követelmény.

A bírósági eljárás nyilvánosságához kezdettől fogva a társadalmi ellenőrzés igénye társul. Korábban a tárgyalás nyilvánossága elsősorban az önkényes bírósági eljárások lefolytatásának és ítéletek meghozatalának kizárását célozta, a nyilvánosság védernyője ezért elsősorban a felekre/terheltekre terjedt ki. Utóbb azonban a védelmi funkció mellett – a bírói függetlenség felértékelődésével, az ítélkezésnek a jog társadalomalakító szerepében való jelentősége elismerésével – megjelent a transzparencia igény: a bírói szervezet működésének, a bírói tevékenység átláthatóságának követelménye.¹⁹

Az Alkotmánybíróság – vizsgálódásunk időpontjában, tehát az adatvédelmi ombudsman fennállása alatt – különös hangsúllyal foglalkozott a tárgyalás nyilvánosságának és a közérdekű adat megismerésének konfliktusával.²⁰ A 873/B/2008 AB határozatában az AB megállapította – utalva az Alkotmánybíróság korábbi ítélkezési gyakorlatára – hogy a két nyilvánosság, a tárgyalás nyilvánossága és a közérdekű adatok nyilvánossága rendeltetése eltérő.²¹ A tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés kihirdetése biztosítja a társadalom részéről az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzését. A közérdekű adatokhoz való szabad hozzáférés pedig lehetővé teszi a választott népképviselői testületek, a végrehajtó hatalom, a közigazgatás jogszerűségének és hatékonyságának ellenőrzését, serkenti azok működését.²²

---

¹⁵ A főszabály azonban minden esetben az eljárás nyilvánossága.

¹⁶ TRÓCSÁNYI – SCHANDA: *Bevezetés az alkotmányjogba*.

¹⁷ Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény 17. § (3) bekezdése alkotmányossági vizsgálata

¹⁸ 873/B/2008. AB határozat.

¹⁹ 873/B/2008. AB határozat.

²⁰ TRÓCSÁNYI – SCHANDA: *Bevezetés az alkotmányjogba*.

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Alkotmanyjog/ch14s02.html

²¹ TRÓCSÁNYI – SCHANDA: *Bevezetés az alkotmányjogba*.

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Alkotmanyjog/ch14s02.html

²² TRÓCSÁNYI – SCHANDA: *Bevezetés az alkotmányjogba*.

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Alkotmanyjog/ch14s02.html

Az ombudsman álláspontja a kétezres évek elején, hogy a nyilvánosan megtartott bírósági tárgyalásokon elhangzottakról a sajtó tájékoztatást adhat, amihez az újságíró a szóban ismertetett iratok tartalmát engedéllyel megismerheti.²³ Az adatvédelmi ombudsman szerint a bíró, amikor a tárgyaláson a nyilvánosság kizárásáról dönt, akkor – helyesen – „az eljárási törvények és a nemzetközi egyezmények erre vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását – különösen a polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya 14. cikkének, illetve az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló európai egyezmény 6. cikkének – megfelelően az adott ügy sajátosságaira alapozza. (528/K/1999)”.²⁴ Fontos rávilágítani, hogy a fenti jogszabályok egyike sem utal adatvédelmi szabályokra. Ennek ellenére az ombudsman következtetése, az ügy érdemét tekintve, helyes, sőt jogfejlesztő szerepe is elismerésre méltó: abban az esetben, amikor a bíróság az eljárási kódexekben meghatározott jogával élve a nyilvánosság kizárásáról dönt, jogszerűen dönt, és egyértelmű helyzetet teremt az ügyről való tájékoztatást illetően, de az ügyet érdemben lezáró határozat – annak kötelező nyilvános kihirdetése okán – ekkor is megismerhető, nyilvános kell, hogy legyen.²⁵ Az adatvédelmi ombudsman az eljárás és a tárgyalás nyilvánosságával számos állásfoglalásában foglalkozott. Álláspontja szerint „az eljárás nyilvánosságának elvéből nem következik az, hogy az (bíróságon) kezelt, de a nyilvános tárgyaláson nem ismertetett (például egészségügyi) adatokat bárki megismerheti, de jelenti azt, hogy az adott ügyről a közvélemény tájékoztatandó”.²⁶ Az ombudsman mindössze a pervezetés néhány esetére zárja ki saját hatáskörét, mondván: „a bírónak a tárgyaláson való jegyzetelést és a részvételt megtiltó, a tárgyalás rendjének fenntartása érdekében hozott határozatát sérelmező ügyekben az indítványt – a korábbi gyakorlata alapján – az adatvédelmi biztos hatáskörét megszorítóan értelmezve elutasítja. A pervezető végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, azonban a bíró azt köteles megindokolni. Amennyiben ez sérti a félnek a nyilvános tárgyaláshoz fűződő jogát, ő az eljárás szabálytalanságát bármikor kifogásolhatja, melynek figyelmen kívül hagyását – legkésőbb a befejező érdemi határozatban – a bírónak indokolnia kell.”²⁷

„Több beadványozó kérdezte, sérti-e a vádlott személyes adatai védelméhez fűződő jogát a vádirat részletes tartalmának az első tárgyalást megelőzően a sajtóval történő közlése. A korábbi évek hasonló vizsgálatainak megállapításai alapján a biztos arról tájékoztatta a beadványozókat, hogy a vádirat a bírósághoz történő benyújtása után nyilvánosságra hozható, annak figyelembevételével, hogy a vádemelés tényéről a vádlott ne az újságból értesüljön (119/A/2000, 359/A/2000).”²⁸

Nem állapított meg jogsértést az adatvédelmi biztos a 367/A/1999 ügyben, az ‘56-os Magyarok Világszövetsége elnökének nyilvános bírósági tárgyalásáról szóló tudósítás miatt, melyet egy

---

²³ Az iratbetekintésnek ekkor a jogalapja a bűnügyi és igazságügyi tájékoztatásról szóló 10/1986. (IX. 1.) IM–BM együttes rendelet 9. §-a, amely szerint a bíróság elnökétől kell engedélyt kérnie a sajtónak, (melyre a BÜSZ 38. § (4) bekezdése is utal az eljárásban részt nem vett személyek vonatkozásában). Ez a megoldás az ombudsman szerint „az érintettek információs önrendelkezési jogát éppúgy sérti, mint a bírói függetlenséget”. *ABI Beszámoló 1999.* 68.

²⁴ Az Adatvédelmi Biztos Beszámolója, 1999. 68.

²⁵ Uo. 67.

²⁶ Uo. 67.

²⁷ Az ekkor hatályos polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 7. és 114. §-ai alapján. Lásd: 413/A/1999. ügy. Lásd még: Az Adatvédelmi Biztos Beszámolója, 1999. 67. Ugyanígy az adatvédelmi biztos érdemben nem vizsgálta a bírósági peres félnek a saját irataiba való betekintési jogát, hiszen ez az érintettet nem az adatvédelmi törvény alapján, hanem külön nevesített eljárási joga alapján illeti meg. [A bizonytalanságot növelte, hogy ekkor még az iratbetekintést nem törvény szabályozta, a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 123/1973. (IK. 1974. 1.) Igazságügyi Minisztérium (IM) utasítás (a továbbiakban: BÜSZ) 38–40. §-ai tartalmaztak ilyen rendelkezéseket. Egy miniszteri utasítás azonban az érintettek esetében nem tekinthető jogszabálynak.] Lásd: 315/A/1999, 328/A/1999, 444/K/1999 ügyek.

²⁸ Az Adatvédelmi Biztos Beszámolója, 2000. Lásd: http://abi.atlatszo.hu/index.php?menu=beszamolok/2000/III/1/1/9&dok=beszamolok_2000_III_A1

internetes honlap közzétett. Az adatvédelmi ombudsman álláspontja szerint, a tájékoztatás, mivel az elnökről van szó, a közvélemény informálását szolgálta, és ez az Alkotmánybíróság 60/1994. (XII. 24.) határozata alapján jogszerű. Ez nem jelenti azt, hogy a közlés során más személyiségi jogsértés nem történhetett, annak megállapítása azonban már nem az adatvédelmi biztos hatáskörébe tartozik.²⁹

Záró gondolatok

Ennek a tanulmánynak az volt a célja, hogy rávilágítsunk a személyes adatok védelme és az igazságszolgáltatási alapelvek kapcsolatára egy keveset tárgyalt szemszögből: a személyes adatok védelmét hivatott adatvédelmi ombudsmani joggyakorlaton keresztül. Célunk kettős, egyrészt az adatvédelmi ombudsman joggyakorlatának egy keveset tárgyalt területét (a bíróságok és igazságszolgáltatással összefüggő ügyeket) bemutassuk, azok jogtörténeti jelentőségét hangsúlyozva. A tanulmánynak lehatárolási okokból nem célja az adatvédelmi ombudsman joggyakorlatának összevetése az azóta felállított Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság jogfejlesztő szerepével, erre más munkákban vállalkozunk. Ugyanakkor célunk, hogy bemutassuk, hogy az igazságszolgáltatás működése milyen kihívások elé állítja az alapjogok ütközése kapcsán a jogalkotót, amely a mai napig áthatja a személyes adatok védelme körüli diskurzust is (például a digitális bíróságok területén).

---

²⁹ Az Adatvédelmi Biztos Beszámolója, 1999. 69.

© Bán-Forgács Nóra – Szabó Kornélia Réka

MTA Law Working Papers

**Kiadó: Társadalomtudományi Kutatóközpont (MTA Kiválósági
Kutatóhely**

Székhely: 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.

Felelős kiadó: Boda Zsolt főigazgató

Felelős szerkesztő: Kecskés Gábor

Szerkesztőség: Hoffmann Tamás, Lux Ágnes, Mezei Kitti

Honlap: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

E-mail: mta.law-wp@tk.mta.hu

ISSN 2064-4515